

Wyrok z dnia 16 sierpnia 2005 r.

I PK 32/05

Pracownikowi samorządowemu zatrudnionemu na podstawie wyboru nie przysługuje wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy (art. 81 § 1 w związku z art. 80 k.p.) za okres odsunięcia od świadczenia pracy, wskutek postanowienia prokuratora o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych (art. 276 k.p.k.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 sierpnia 2005 r. sprawy z powództwa Henryka K. przeciwko Urzędowi Gminy P. o zapłatę wynagrodzenia, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 29 listopada 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 31 marca 2004 r. [...] Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Busku Zdroju oddalił powództwo Henryka K. przeciwko Urzędowi Gminy P. o zapłatę wynagrodzenia za pracę. Sąd Rejonowy ustalił, że powód pracował na stanowisku Wójta Gminy P. od 3 listopada 1998 r., w tym od dnia 10 listopada na podstawie wyboru w wyborach bezpośrednich. Prawomocnym postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2003 r. prokurator Prokuratury Rejonowej w B.Z. zastosował wobec powoda środek zapobiegawczy w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych Wójta Gminy P. W okresie zawieszenia w czynnościach powód nie świadczył pracy. Po uchyleniu tego środka zapobiegawczego postanowieniem z dnia 8 stycznia 2004 r., powód od dnia 16 stycznia 2004 r. powrócił do pracy na stanowisku Wójta Gminy P. Od 29 października 2003 r. do 15 stycznia 2004 r. powód nie pracował i nie otrzymywał żadnych świadczeń ze stosunku pracy. Sąd Rejonowy uznał, że zgodnie z art. 80 k.p., wyna-

godzenie przysługuje jedynie za pracę wykonaną i przepis ten dotyczy wszystkich stosunków pracy, w tym także powstałych na podstawie wyboru. Za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wtedy, gdy przepis szczególny tak stanowi. Takiego szczególnego przepisu powód nie wskazał i nie ma go w przepisach prawa pracy. Nie są nimi art. 8 i 9 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593 ze zm.) w związku z art. 11 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953 ze zm.). Pierwszy z nich dotyczy wyłącznie pracowników mianowanych, drugi zaś jest wyjątkiem, który nie może być interpretowany rozszerzająco i z tego względu nie może mieć zastosowania.

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2004 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach oddalił apelację powoda. Sąd Okręgowy podzielił ocenę prawną Sądu Rejonowego. Uznał, że nie ma uzasadnienia zarzut powoda naruszenia art. 80, 81 i 73 § 1 k.p. Zgodnie z art. 80 k.p., pracownikowi należy się wynagrodzenie za pracę wykonaną. W innych przypadkach, wynagrodzenie pracownik może uzyskać tylko wówczas, gdy Kodeks pracy lub przepis szczególny tak stanowi. Przepis ten ustanawia zasadę, od której inne przepisy mogą wprowadzać wyjątki. Taki wyjątek wynika z art. 81 k.p., w którym powód upatruje podstawy prawnej swojego roszczenia. Zdaniem Sądu Okręgowego, art. 81 k.p. wyraźnie określa jako przesłankę przyznania wynagrodzenia gwarancyjnego niezawinione niewykonywanie przez pracownika pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy. Przesłanką przyznania pracownikowi wynagrodzenia za czas przestoju jest więc łącznie brak winy pracownika w spowodowaniu przestoju i zachowanie przez niego gotowości do pracy. Według Sądu Okręgowego, okoliczności sprawy nie dają podstaw do uznania, że spełnione zostały te przesłanki. Zastosowanie przez prokuratora środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w czynnościach nastąpiło w toku postępowania przygotowawczego skierowanego przeciwko konkretnej osobie i z przyczyn jej dotyczących. Wobec tego nie można doszukiwać się odpowiedzialności gminy za skutek w postaci uniemożliwienia powodowi wykonywania czynności należących do zakresu praw i obowiązków wójta gminy. Za przyczynę niewykonywania pracy nie można też uznać przeszkód obiektywnych. Nieuprawnione jest więc doszukiwanie się analogii w orzeczeniach sądowych zapadłych w sprawach, w których niewykonywanie pracy było konsekwencją zawieszenia funkcjonowania organów, a nie poszczególnych pra-

owników. Według Sądu Okręgowego, nie można doszukiwać się podstaw prawnych roszczenia w analogii do art. 8 i 9 ustawy o pracownikach samorządowych, czy art. 11 ustawy o pracownikach urzędów państwowych, gdyż Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że ustanawiają one wyjątki, których nie można rozszerzać na stany prawnie nimi nieuregulowane.

Kasację od tego wyroku wniósł powód, który zarzucił naruszenie art. 80 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu związku pomiędzy ustaleniem, że powodowi jako wójtowi zawieszonemu w czynnościach służbowych na mocy postanowienia prokuratora nie przysługuje wynagrodzenie za czas nieświadczenia pracy, podczas gdy powinny mieć zastosowanie przepisy ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz.U. Nr 113, poz. 984 ze zm.), a w szczególności - przez analogię - art. 26 tej ustawy, „kreujący przyczyny wygaśnięcia mandatu, a co za tym idzie pozbawienia jej adresata prawa do wynagrodzenia”. Jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie kasacji powód wskazał występowanie zagadnienia, „czy wójtowi zawieszonemu w czynnościach służbowych przysługuje wynagrodzenie za czas, kiedy na skutek tego zawieszenia pracy nie świadczył oraz, czy w tej sytuacji, z uwagi na brak literalnego przepisu regulującego taki stan faktyczny Sąd jest upoważniony do stosowania wprost art. 81 k.p.". W uzasadnieniu podstaw kasacji powód wywiódł w szczególności, że na tle art. 81 k.p. doktryna i orzecznictwo przyjęły, iż „przyczyny dotyczące pracodawcy” to również niezależne od niego czynniki zewnętrzne. Tymczasem, Sąd Okręgowy podnosi, że przeszkoda w wykonywaniu przez powoda obowiązków służbowych nie wynika z przyczyn obiektywnych, które nie są niezależne od woli pracodawcy i pracownika, a nadto, że wobec braku przepisu szczególnego, wyłączającego zasadę przewidzianą w art. 80 zdanie pierwsze k.p., niedozwolone jest poszukiwanie analogii w innych szczególnych unormowaniach, np. dotyczących zawieszenia w czynnościach służbowych mianowanych pracowników samorządowych i państwowych, którzy w analogicznej sytuacji zachowują prawo do wynagrodzenia. Na tle stanu faktycznego sprawy powstaje pytanie, czy wójt, którego mandat nie wygasł, zachowuje prawo do wynagrodzenia w okresie zawieszenia go w czynnościach służbowych. Zdaniem powoda, wobec braku „literalnego” przepisu regulującego takie stany faktyczne, powstaje pytanie, czy można stosować wprost art. 81 k.p., uznając, że skoro mandat wójta nie wygasł, to przysługuje mu prawo do wynagrodzenia za

czas, gdy pracy faktycznie nie świadczył, a nie został skazany prawomocnym wyrokiem orzeczonym za przestępstwo umyślne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W toku postępowania powód powoływał jako podstawy roszczenia art. 8 i 9 ustawy o pracownikach samorządowych oraz art. 11 ustawy o pracownikach urzędów państwowych. W kasacji nie stawia jednak zarzutu naruszenia tych przepisów, wobec czego rozważanie tej kwestii jest niemożliwe ze względu na związanie Sądu Najwyższego podstawami kasacji (art. 393¹¹ § 1 k.p.c.). Można jedynie stwierdzić, że trafnie Sąd drugiej instancji uznał, iż przepisy te nie mają zastosowania w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy, skoro art. 8 ustawy o pracownikach samorządowych dotyczy pracowników mianowanych, a art. 9 tej ustawy reguluje zawieszenie w pełnieniu obowiązków pracowniczych w toku postępowania dyscyplinarnego.

Nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 26 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Przepis ten wskazuje przypadki, w których następuje wygaśnięcie mandatu wójta, co w konsekwencji, zgodnie z art. 73 § 2 k.p., prowadzi do rozwiązania stosunku pracy z wyboru. Sądy obu instancji nie uznały jednak, że stosunek pracy powoda rozwiązał się wskutek zawieszenia go w czynnościach służbowych. Wręcz odwrotnie, założeniem oceny prawnej przyjętej w zaskarżonym wyroku jest uznanie, że stosunek pracy powoda trwał w czasie zawieszenia w czynnościach. Gdyby stosunek pracy powoda uległ rozwiązaniu, to rozważanie zastosowania art. 81 k.p. byłoby bezprzedmiotowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 1998 r., I PKN 195/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 453). Dla uznania bezzasadności tego zarzutu istotne jest przede wszystkim to, że art. 26 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta w ogóle nie dotyczy zachowania prawa do wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy. Jak trafnie przyjął Sąd drugiej instancji, reguluje to art. 80 k.p., według którego wynagrodzenie przysługuje za pracę wykonaną, a za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wówczas, gdy przepisy prawa pracy tak stanowią. Konieczne jest więc wskazanie przepisu prawa pracy, zgodnie z którym powód zachował prawo do wynagrodzenia, mimo niewykonywania pracy wskutek zawieszenia go w czynnościach służbowych zastosowanego przez prokuratora jako środek

zapobiegawczy w toku postępowania karnego, a ściślej mówiąc, wskutek odsunięcia pracownika przez pracodawcę od świadczenia pracy z tej przyczyny.

Powód w tym zakresie wskazuje w kasacji na art. 81 k.p. i zarzuca naruszenie tego przepisu. Wykładnia art. 81 k.p. przyjęta przez Sąd drugiej instancji ma pewne wady. W szczególności dotyczy to przyjęcia, że przesłanką zachowania prawa do wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy jest brak winy pracownika. Przesłanka ta dotyczy tylko jednego z przypadków niewykonywania pracy, a mianowicie, gdy ma to miejsce w ramach przestoju (art. 81 § 2 k.p.). Prześtój stanowi szczególny przypadek niewykonywania przez pracownika pracy z powodu doznania przeszkód dotyczących pracodawcy. Jest to przerwa w wykonywaniu pracy, do której pracownik był gotów, spowodowana zaburzeniami w funkcjonowaniu zakładu pracy, polegającymi na zakłóceniu normalnego toku pracy z przyczyn związanych z ruchem zakładu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1992 r., I PZP 58/92, OSNCP 1993 nr 6, poz. 95; OSP 1993 nr 6, poz. 135 z glosą T. Gregorczyk). W rozpoznawanej sprawie nie mamy jednak do czynienia z przestojem, ale z innym przypadkiem niewykonywania pracy, a więc ma zastosowanie art. 81 § 1 k.p. Przepis ten stanowi, że pracownikowi przysługuje wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy, jeżeli był gotów do jej wykonywania, a doznał przeszkód z przyczyn dotyczących pracodawcy. Są więc w nim wskazane dwie przesłanki „przysługiwania wynagrodzenia”, a ściślej, zachowania prawa do wynagrodzenia, mimo nieświadczenia pracy. Jest to zachowanie przez pracownika gotowości do pracy (co w rozpoznawanej sprawie nie budzi wątpliwości) oraz „doznanie przeszkód z przyczyn dotyczących pracodawcy”. Powód uważa, że każda przyczyna niedotycząca pracownika jest przyczyną dotyczącą pracodawcy. Takiej wykładni tego przepisu nie można uznać, gdyż oprócz przyczyn dotyczących pracownika i dotyczących pracodawcy, mogą być jeszcze przyczyny niezależne od stron stosunku pracy, a więc tym samym niedotyczące pracodawcy. Rozszerzającą interpretację tego przepisu przedstawił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 listopada 2000 r., I PKN 455/00 (OSNAPiUS 2002 nr 11, poz. 268), przyjmując, że z art. 81 § 1 k.p. wynika, iż przyczyny nieświadczenia pracy nie mogą leżeć po stronie pracownika i w tym sensie mają dotyczyć pracodawcy. Jednak i w tym wyroku Sąd Najwyższy uznał, że pracownikowi samorządowemu, który został odsunięty od wykonywania obowiązków w następstwie zawieszenia organów gminy na podstawie art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74 ze zm.), dlatego przysługuje wynagro-

dzenie gwarancyjne przewidziane w art. 81 § 1 k.p., gdyż działania organów gminy (z uwagi na specyficzny charakter pracodawcy samorządowego) dotyczą pracodawcy. W rozpoznawanej sprawie, czynności prokuratora w toku postępowania karnego z pewnością nie mogą być zakwalifikowane jako czynności pracodawcy, a więc czynność pracodawcy polegająca na odsunięciu od wykonywania obowiązków na stanowisku, którego dotyczyło zawieszenie w czynnościach, kwalifikowana jako przeszkoda w świadczeniu pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy. Zgodnie z art. 276 k.p.k., tytułem środka zapobiegawczego można zawiesić oskarżonego w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu albo nakazać powstrzymanie się od określonej działalności lub od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów. Zastosowanie przez prokuratora tego środka zapobiegawczego i wynikająca z niego przeszkoda w wykonywaniu pracy, jest nie tylko okolicznością niedotyczącą pracodawcy, ale jak trafnie stwierdził Sąd drugiej instancji, jest to przeszkoda dotycząca pracownika. Ten środek zapobiegawczy jest przecież stosowany w postępowaniu karnym dotyczącym konkretnej osoby i ze względu na czyn stanowiący przedmiot zarzutu. Z punktu widzenia możliwości wykonywania pracy przez pracownika, względem którego zastosowano ten środek, jest to sytuacja zbliżona do zastosowania innego środka zapobiegawczego, a mianowicie tymczasowego aresztowania. W obu tych przypadkach pracownik doznaje przeszkód w świadczeniu pracy. Co do tymczasowego aresztowania powszechnie przyjmuje się, że okres stosowania tego środka zapobiegawczego, jest okresem usprawiedliwionej nieobecności w pracy, w którym jednak pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wówczas, gdy przepis szczególnie tak stanowi. Przepisem takim nie jest jednak art. 81 § 1 k.p., gdyż przeszkoda w świadczeniu pracy wynika z okoliczności dotyczących pracownika.

Z tych względów kasacja powoda podlegała oddaleniu na podstawie art. 393¹² k.p.c.

=====